

VEDTAGNE TEKSTER

P9_TA(2020)0241

Byernes og den grønne infrastrukturens betydning - Det europæiske år for grønnere byer 2022

Europa-Parlamentets beslutning af 17. september 2020 om det europæiske år for grønnere byer 2022 (2019/2805(RSP))

Europa-Parlamentet,

- der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle¹,
- der henviser til Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter²,
- der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/60/EF af 23. oktober 2007 om vurdering og styring af risikoen for oversvømmelser³,
- der henviser til sin beslutning af 12. december 2013 om "Grøn infrastruktur – Styrkelse af Europas naturkapital"⁴,
- der henviser til det syvende miljøhandlingsprogram,
- der henviser til Kommissionens meddelelse til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om "Vores livsgaranti, vores naturkapital: EU's biodiversitetsstrategi frem til 2020" (COM(2011)0244),
- der henviser til Kommissionens meddelelse af 20. maj 2020 med titlen "EU's biodiversitetsstrategi for 2030 – Naturen skal bringes tilbage i vores liv" (COM(2020)0380),
- der henviser til EU-strategien for grøn infrastruktur⁵,
- der henviser til rapport af 24. maj 2019 fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om "Status

¹ EUT L 20 af 26.1.2010, s. 7.

² EFT L 206 af 22.7.1992, s. 7.

³ EUT L 288 af 6.11.2007, s. 27.

⁴ EUT C 468 af 15.12.2016, s. 190.

⁵ Som beskrevet i Kommissionens EU-strategi for grøn infrastruktur:
http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/strategy/index_en.htm

- over gennemførelsen af EU's strategi for grøn infrastruktur" (COM(2019)0236),
- der henviser til Kommissionens meddelelse af 6. maj 2013 til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om "Grøn infrastruktur - Styrkelse af Europas naturkapital" (COM(2013)0249),
 - der henviser til udtalelse af 8. oktober 2013 fra Regionsudvalget om Kommissionens meddelelse om "Grøn infrastruktur – Styrkelse af Europas naturkapital"¹,
 - der henviser til udtalelse af 16. oktober 2013 fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om "Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om "Grøn infrastruktur – Styrkelse af Europas naturkapital"²,
 - der henviser til forespørgsel til mundtlig besvarelse til Kommissionen af 19. september 2013 om udvikling af en EU-politik for grøn infrastruktur (GI-politik) (O-000094/2013 – B7-0525/2013),
 - der henviser til Århuskonventionen om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet,
 - der henviser til prisen for Europas miljøhovedstad³,
 - der henviser til borgmesterpagten om klima og energi⁴,
 - der henviser til forespørgsel til mundtlig besvarelse til Kommissionen om "Byernes og den grønne infrastrukturens betydning – Det europæiske år for grønnere byer 2022 (O-000039/2020 – B9-0014/2020),
 - der henviser til forretningsordenens artikel 136, stk. 5, og artikel 132, stk. 2,
- A. der henviser til, at grøn infrastruktur forstås som et strategisk planlagt net af naturlige og delvis naturlige områder, herunder miljøindslag, der er udformet og forvaltes til at levere en bred vifte af økosystemtjenester, og forstås som omfattende grønne områder (eller blå områder, hvis der er tale om akvatiske økosystemer) og andre fysiske karakteristika på landjorden (herunder i kystområder) og i havområder i såvel landlige som bymæssige omgivelser;
- B. der henviser til, at 72 % af befolkningen i EU bor i byer og forstæder, og at denne andel bliver ved med at stige og kunne nå 80 % inden 2020⁵; der henviser til, at disse tal viser, at grønne byer er vigtigere end nogensinde før for håndteringen af de store udfordringer, som vores planet står over for, og at de har et stadig større potentiale som vigtige knudepunkter både for gennemførelsen af globale dagsordener og for inddragelsen af borgerne i den politiske beslutningstagning;

¹ EUT C 356 af 5.12.2013, s. 43.

² EUT C 67 af 6.3.2014, s. 153.

³ https://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/index_en.htm

⁴ <https://www.covenantofmayors.eu/da/>

⁵ Det Europæiske Miljøagentur, Analysing and managing urban growth (analyse og styring af væksten i byerne), Det Europæiske Miljøagentur, København, 2019, <https://www.eea.europa.eu/articles/analysing-and-managing-urban-growth>

- C. der henviser til, at byerne står over for en række udfordringer, der spænder fra klimaændringernes indvirkning på borgernes sundhed til miljømæssige problemer, og der henviser til, at grøn infrastruktur har et bemærkelsesværdigt potentiale til at tilbyde naturbaserede økologiske, økonomiske og sociale løsninger på mange af disse problemer, der som regel er billige og bæredygtige og skaber job;
- D. der henviser til, at det er vigtigt at øge bevidstheden om grøn infrastruktur og dens mange positive virkninger for økosystemerne og de tjenester, de leverer til befolkningen, for bedre at fremme naturbaserede løsninger inden for arealanvendelse og fysisk planlægning samt skabelse og genskabelse af grønne områder og for at fremskynde overgangen til en model baseret på grøn frem for grå infrastruktur i forbindelse med byplanlægning og territorial udvikling og for at sætte byerne i stand til at tilpasse sig bedre til de negative effekter af klimaændringerne;
- E. der henviser til, at grøn infrastruktur leverer økosystemtjenester, som er af afgørende betydning for vores trivsel, produktion af fødevarer i byerne, vandcirkulation og -tilbageholdelse, som fremmer nedsivning og mindsker forurening ved hjælp af naturlige processer, regulerer den omgivende lufttemperatur, støtter biodiversitet (herunder bestøvere), forbedrer næringsstofkredsløb, får boligområder til at se bedre ud, gør det lettere for beboerne at motionere og forbedrer deres trivsel;
- F. der henviser til, at grøn infrastruktur bidrager til udviklingen af Natura 2000-nettet i byområder, forbedrer forbindelserne mellem økologiske grønne og blå korridorer, fremmer bevarelsen af arter og levesteder, der er af afgørende betydning for økosystemet, og bidrager til opretholdelsen af økosystemtjenester i byområder; der henviser til, at de årlige fordele ved økosystemtjenester, der leveres af Natura 2000-nettet, er blevet anslået til 300 mia. EUR i hele EU, og at fordelene ved grøn infrastruktur er langt mere værd;
- G. der henviser til, at skabelsen af stadig grønnere byer indebærer mere end blot at gennemføre initiativer, som får byerne til at se grønnere ud, eftersom det er vigtigt at have ren luft, rent vand og ren jord og et bymiljø, der fremmer biodiversitet, for at sikre de grønne områders bæredygtighed;
- H. der henviser til, at grøn infrastruktur er en afgørende del af biodiversitetsstrategien for 2020 og biodiversitetsstrategien for 2030;
- I. der henviser til, at grøn infrastruktur bidrager til at afbøde klimaændringerne, da den styrker økosystemernes modstandsdygtighed over for klimaændringer og bidrager til at reducere mængden af atmosfærisk CO₂ gennem direkte kulstofbinding, navnlig i tørvemoser, have og skove; der henviser til, at den også bidrager til at reducere vand- og spildevandspumpning og -behandling samt de dertil knyttede energibehov, og til at reducere bygningers energiforbrug og emissioner takket være "intelligente bygninger", som har grønne elementer såsom tage og mure og også består af nye materialer, der øger ressourceeffektiviteten; der henviser til, at grøn infrastruktur også bidrager til at reducere energiefterspørgslen og den transportrelaterede forurening ved at gøre det lettere at anvende alternative, rene transportformer såsom cykling, gang og ren offentlig transport, herunder transport ad vandveje;
- J. der henviser til, at grøn infrastruktur bidrager til klimatilpasning gennem beskyttelse af naturkapital, bevaring af naturtyper og arter, forbedring af miljøtilstanden, forvaltning af vandområder og fødevarerikkerhed; der henviser til, at udviklingen af grøn

infrastruktur er en af de mest effektive foranstaltninger til klimatilpasning, som kan anvendes i byer, eftersom den afbøder de negative virkninger af klimaændringerne og de stadig hyppigere ekstreme vejrphænomener, f.eks. hedebølger, skovbrande, ekstreme regnskyl, oversvømmelser og tørke, og udligner ekstreme temperaturer og forbedrer livskvaliteten for EU-borgere, der bor i byområder;

- K. der henviser til, at mere end 22 % af de europæiske arter ifølge IUCN's rødliste over truede arter nu er truet af udryddelse; der henviser til, at grønnere byer bidrager til at fremme biodiversiteten og kan spille en vigtig rolle med hensyn til at afbøde biodiversitetskrisen; der henviser til, at fremme af biodiversitet i byerne kan have sidegevinster såsom forøgelse af økosystemernes modstandsdygtighed og af potentialet for kulstofbinding;
- L. der henviser til, at god byplanlægning, tilplantet jord og gennemtrængelige belægninger er bedre til at øge vandbindingen, forvalte nedsvivning, forhindre jorderosion og bekæmpe mængderne af ikkeoptaget vand i byområder, end asfalt og beton er; der henviser til, at grøn infrastruktur af høj kvalitet reducerer risikoen for oversvømmelser;
- M. der henviser til, at veludformet grøn infrastruktur er en af de bedste måder at øge mængden af økologiske grønne og blå korridorer på og dermed beskytte biodiversiteten;
- N. der henviser til, at planter renser luften ved at filtrere små partikler væk og producere ilt; der henviser til, at luftkvaliteten i vores byer er blevet en af de største sundhedsudfordringer i EU i dag; der henviser til, at renere luft vil forbedre livskvaliteten for millioner af mennesker, herunder mennesker, der lider af astma og luftvejssygdomme; der henviser til, at 430 000 mennesker hvert år dør for tidligt som følge af indånding af forurenede luft i EU; der henviser til, at en forbedring af luftkvaliteten bør være en prioritet for EU, medlemsstaterne, regionerne og kommunerne for at beskytte mennesker og økosystemer mod følgerne af luftforurening; der henviser til, at en forbedring af luftkvaliteten kan reducere antallet af for tidlige dødsfald betydeligt;
- O. der henviser til, at anvendelse af træer og vegetation kan mindske støjforureningen i byområder; der henviser til, at støj er den andenstørste miljømæssige årsag til sundhedsproblemer næst efter dårlig luftkvalitet; der henviser til, at det EU-finansierede forskningsprojekt HOSANNA konstaterede, at naturlige plantestøjskærme er bedre til at beskytte indbyggere mod trafikstøj end de ligesidede lydbarrierer, der almindeligvis anvendes; der henviser til, at biodiversitet og natur påvirkes negativt af støjforurening, og at bestræbelserne på at gøre byer grønnere bør omfatte initiativer til reduktion af støjforurening;
- P. der henviser til, at grøn infrastruktur også bør fremmes i kystbyer, der som regel grænser op til vådområder, for at bevare biodiversiteten og økosystemerne i hav- og kystområderne og for at styrke en bæredygtig udvikling af kystøkonomien, turismen og landskabet, hvilket er en positiv udvikling, der så også forbedrer modstandsdygtigheden over for klimaændringer i disse sårbare områder, der er særlig berørt af stigninger i havenes vandstand;
- Q. der henviser til, at grøn infrastruktur bør fremmes i havneområder, da de er en vigtig del af kystbyer og normalt dækker store landområder, der også indgår i Natura 2000-nettet; der henviser til, at dette vil være en bedre måde at gøre noget ved miljøproblemer, f.eks. forurening og tab af biodiversitet, og bidrage til at fremme udviklingen af nye

infrastrukturprojekter såsom elektrificering af havne;

- R. der henviser til, at grøn infrastruktur giver adgang til naturen for dem, som måske ellers ikke kommer i kontakt med den – f.eks. børn, ældre og personer med handicap – og bidrager til at lære dem om og øge deres bevidsthed om naturen og økologiske udfordringer;
- S. der henviser til, at grønnere byer kan skabe betydelige sundhedsmæssige fordele, da de forbedrer luftkvaliteten, tilskynder beboerne til at bevæge sig og motionere mere, og bidrager til at forebygge og helbrede depression, forbedre immunsystemet og i sidste ende øge lykke og velvære¹;
- T. der henviser til, at et større antal byparker og byhaver, grønnere gader, grønne tage på bygninger, busstoppesteder dækket af vegetation og grønnere legepladser, blandt andre ting, øger bydeles og byers tiltrækningskraft og komfort; der henviser til, at de også forbedrer de sociale kontakter mellem borgerne, fremmer positive adfærdsmæssige forandringer og skaber en stærkere fællesskabsfølelse; der henviser til, at offentligt ejede grønne områder kan give indbyggere i byerne uvurderlige fordele;
- U. der henviser til, at grønnere kvarterer har vist sig at kunne øge ejendommens økonomiske værdi, da de gør områder mere populære hos potentielle købere, hvilket gør det nødvendigt at træffe foranstaltninger til afbødning af såkaldt gentrificering og til sikring af ligelig adgang til grønnere kvarterer;
- V. der henviser til, at grønnere byer kan fremme mere bæredygtig fødevarerproduktion i lille målestok og reducere fødevarernes fodaftryk ved at styrke korte forsyningskæder, hvilket gør det muligt for nye mikrovirksomheder at opstå og tilskynder indbyggerne til at være aktive på dette område og forstå fødevarerkæden bedre, navnlig økologisk og miljømæssigt bæredygtig landbrugsdrift;
- W. der henviser til, at 80 % af det affald, der findes i havet, kommer fra byer, herunder fra tilstrømningsområder længere inde i landet; der henviser til, at det er vigtigt at forbedre affaldshåndteringssystemerne i byområder, navnlig forvaltning af diffus forurening, henkastet affald og makroaffald, f.eks. ved at styrke filtreringen i spildevandsrensingsanlæg med henblik på at gøre byerne grønnere og bekæmpe havforurening;
- X. der henviser til, at borgerne er nødt til at blive inddraget i og føle sig styrket til at komme med input til byplanlægning og udformning af grøn infrastruktur under hensyntagen til lokale miljømæssige, sociale, økonomiske og teknologiske karakteristika;
- Y. der henviser til, at udvikling af grøn infrastruktur går hånd i hånd med bæredygtig forvaltning af den, navnlig hvad angår vandressourcer; der henviser til, at det er vigtigt at forbinde grøn og blå infrastruktur på en miljømæssigt forsvarlig måde, herunder ved at genanvende vand og regnvand og forvalte vand effektivt;
- Z. der henviser til, at de økosystemtjenester, som træerne leverer, bliver langt vigtigere, jo ældre de bliver; der henviser til, at en sund og integreret forvaltning og planlægning af

¹ Europa-Kommissionen, *Urban Green Spaces Increase Happiness (grønne byområder giver øget lykke)*, Europa-Kommissionen, Bruxelles, <http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/space-increase-happiness/>.

byområder er afgørende for at maksimere deres udviklingspotentiale og sætte borgerne i stand til fuldt ud at udnytte såvel potentialet i den grønne infrastruktur som de tjenester, den leverer;

1. anerkender det bidrag, som grønnere byer kan yde til at nå de mål, der blev fastsat i Parisaftalen, og styrke EU's modstandsdygtighed over for og tilpasningsevne til klimaændringerne; fremhæver den vigtige rolle, som grønnere byer kan spille med hensyn til at nå verdensmålene for bæredygtig udvikling og indfri forpligtelserne i den nye dagsorden for byer, navnlig når det drejer sig om at forbedre udnyttelsen af vandressourcerne og at forbedre biodiversiteten i bymiljøet;
2. opfordrer Kommissionen til at udarbejde en ny EU-strategi for grønnere byer og grøn infrastruktur for at hjælpe byer med at bidrage til afbødning af og tilpasning til klimaændringer og forbedre trivselen for mennesker, der bor i byerne;
3. opfordrer Kommissionen til at foreslå foranstaltninger inden for rammerne af den europæiske grønne pagt, der specifikt vedrører byernes rolle og fremmer investeringer i grøn infrastruktur;
4. understreger betydningen af, at der reelt sker en integrering af klima- og miljøaspekterne i udformningen af bypolitik på lokalt, regionalt, nationalt og globalt plan;
5. fremhæver behovet for at vedtage en tilpasningsstrategi for byer, der er eksponeret for følgerne af klimaforandringer, baseret på en ny innovativ økosystembaseret tilgang til risikoforebyggelse og -styring, navnlig ved at udpege områder, hvor vand trækker sig tilbage, områder, hvor oversvømmelse bliver absorberet, områder med naturlig beskyttelse og, i tilfælde hvor det er nødvendigt, områder, der kræver kunstig beskyttelse;
6. opfordrer medlemsstaterne og de lokale og regionale myndigheder til at udarbejde handlingsplaner og deltage aktivt i aktiviteter, der tager sigte på at fremme og vedligeholde grønne byområder i samarbejde med relevante interessenter, herunder civilsamfundet;
7. anerkender den store betydning, som offentlige grønne områder har for byboeres fysiske og psykiske velbefindende, navnlig i lyset af covid-19-pandemien; opfordrer de lokale, regionale og nationale myndigheder til at beskytte og fremme grønne områder i byerne, forbedre disses kvalitet og sikre, at deres indbyggere har let adgang til offentlige grønne områder i deres lokalområder;
8. fastholder, at byernes potentiale til at bidrage til beskyttelsen af biodiversitet og økosystemtjenester undervurderes; minder om, at styrkelse af biodiversitet, økosystemtjenester og grøn infrastruktur i byer og forstadsområder forbedrer menneskers sundhed; minder om, at udvikling og gennemførelse af naturbaserede løsninger til bevaring af biodiversitet og indarbejdelse og yderligere integration af biodiversitet og økosystemfunktioner i byudformning, -politik og -planlægning kan spille en vigtig rolle med hensyn til at afbøde og tilpasse sig klimaændringerne i byerne, og opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at fremme disse praksisser;
9. glæder sig over, at biodiversitetsstrategien for 2030, som en del af den europæiske grønne pagt, indeholder et stærkt fokus på at gøre byområder og bynære områder

grønnere og at forøge biodiversiteten i byområder; glæder sig især over de nye planer for grønnere byer og opfordrer Kommissionen til at sikre, at europæiske byer er særdeles ambitiøse med udarbejdelsen af disse planer, og at de gennemføres effektivt; opfordrer medlemsstaterne til også at fremme grønnere områder i byområder med færre end 20 000 indbyggere;

10. foreslår, at 2022 udpeges som europæisk år for grønnere byer;
11. foreslår, at målene for det europæiske år for grønnere byer 2022 skal være at:
 - a. skabe øget bevidsthed om fordelene ved grønne områder i et bebygget miljø; indføre initiativer til at øge skabelsen af grønne områder, herunder i nærheden af beboelsesområder
 - b. øge mængden og kvaliteten af forskning og udviklingen af nye innovationer inden for forskellige ekspertiseområder og dermed skabe en grønnere merværdi og øge livskvaliteten i byer; stille målrettet støtte til rådighed til bæredygtig digitalisering i EU og dermed til nystartede virksomheder og digitale innovationer; styrke opskalering af grønne infrastrukturprojekter
 - c. tilskynde lokale myndigheder og borgere til at gøre noget og forbedre deres egne bydele og deres eget miljø ved at bringe dem sammen som et fællesskab med henblik på at øge deres modstandsdygtighed og skabe en ny fremtid for deres byer; øge inddragelsen af borgerne i andre tiltag og beslutningsprocesser vedrørende byens miljø og livet i byen generelt
 - d. skabe en kultur med påskønnelse af grønne områder og blå-grøn infrastruktur; tilskynde til byudvikling, der respekterer behovet for grønne områder som et vigtigt aspekt af livskvaliteten i byerne
 - e. fremme brugen af klimavenlige materialer og tjenesteydelser gennem offentlige indkøb
 - f. øge antallet af grønne infrastrukturprojekter; fortsætte og tilføje ressourcer til EU's strategi for grøn infrastruktur
 - g. forbinde eksisterende initiativer og udveksle bedste praksis på tværs af medlemsstaterne, således som det er bestemt i adskillige initiativer og strategier, bl.a. for byplanlægning, bæredygtig byudvikling og bæredygtig infrastruktur, naturbaserede løsninger, grøn arkitektur, renere energi, mobilitet for fodgængere og cyklister, effektiv vandressourceforvaltning og bæredygtig og cirkulær affaldshåndtering på grundlag af affaldshierarkiet, der har til formål at nå målet om nul affald eller at reducere mængden af affald til et minimum gennem en maksimal stigning i omfanget af genanvendelse
 - h. udarbejde en køreplan for, hvordan byerne i EU kan gøres grønnere og eksisterende grønne områder kan vedligeholdes frem til 2030, og formidle princippet om økologisk byplanlægning som et middel til at fremme harmoniske forbindelser mellem land- og bymiljøer og anerkende deres indbyrdes afhængighed og behovet for et tovejsforhold
 - i. iværksætte uddannelsesaktiviteter rettet mod forskellige modtagere med et indhold, der er skræddersyet til målgruppen, navnlig børn

- j. tilskynde til initiativer med det formål at reducere bytrafik og fremme og investere i offentlig transport
 - k. udfase brugen af pesticider og herbicider i byområder for at beskytte beboerne og biodiversiteten
 - l. sikre den bredest mulige deltagelse fra miljøengagerede NGO'er i miljøbeskyttelse og uddannelsesaktiviteter
 - m. i betydelig grad øge udnyttelsen af byens tage og facader til beplantning med henblik på at forbedre klimaet i byerne, luftkvaliteten og isoleringen
 - n. støtte byhaver og bevarelse og udbygning af kolonihaver samt skolehaver i alle byer, da disse udgør en vigtig søjle i miljøuddannelse for børn;
12. opfordrer Kommissionen til hurtigt at gøre en indsats for at forbedre luftkvaliteten i byerne, navnlig ved at nedbringe emissioner ved hjælp af nye mobilitetsløsninger, som fremmer mere effektive og miljømæssigt bæredygtige offentlige transportmuligheder;
13. fremhæver betydningen af at fremme og give borgerne mulighed for deltagelse i at gøre byområder grønnere og bevare grønne områder gennem deres inddragelse i bæredygtige fysiske planlægnings- og gennemførelsesfaser, hvor det er relevant, med henblik på at opnå bæredygtige byplanlægningsløsninger, at skabe ejerskab til relevante tiltag og at få socialt inklusive, modstandsdygtige og kulstofneutrale byer, som er attraktive for deres borgere; mener, at det er vigtigt at sikre, at borgerne er klar over, hvordan de kan bidrage til at gøre deres byer grønnere, bevare grønne områder og omdanne dem til sundere miljøer; opfordrer kommuner og regioner til i videst muligt omfang at støtte grønne initiativer, som er iværksat af borgere, og udvikle sponsorprojekter, hvor beboerne tager sig af friarealer; opfordrer kommuner og regioner til at vedtage og gennemføre ambitiøse initiativer for grønnere byer;
14. opfordrer indtrængende Kommissionen til fortsat at støtte ambitiøse foranstaltninger til forbedring af energi- og ressourceeffektivitet; opfordrer indtrængende Kommissionen til at bidrage til at sikre tilstrækkelige midler til tiltag, der bidrager til bæredygtig byudvikling og grøn infrastruktur, såsom innovationspartnerskaber og fælles indkøbsordninger mellem byer i EU; opfordrer indtrængende Kommissionen til at hjælpe med at styrke byernes kollektive magt for hurtigt at opskalere effektive løsninger; opfordrer indtrængende Kommissionen til at støtte den private sektors deltagelse gennem offentlig-private partnerskaber, et mere ambitiøst program fra Den Europæiske Investeringsbank og incitamentet for SMV'er, som kan spille en afgørende rolle i udviklingen af innovative bæredygtige løsninger;
15. pålægger sin formand at sende denne beslutning til Kommissionen og de nationale parlamenter.